

T Á R C Z A.

EGY MELANTHON-OKIRAT.

A pozsonyi ev. lyceumi levéltár okiratgyűjteményének 61. sz. csomójában ¹ őriztetik egy 1560-ban, Melanthon Fülöp által sajátkezűleg kiállított papszentelési bizonyítvány, a melyet, minthogy tudtommal eddig sehol közölve nem volt, nem lesz érdektelen a mostani Melanthon-ünnepély alkalmából bemutatni. Az okirat kis quart alakú, egy columnás nyomtatvány, mely az összesen négy oldalból álló példánynak két oldalát tölti be. A nyomtatott szöveg közben hagyott üres helyet a felavatott egyén nevével s egyéb adatokkal e példányon maga Melanthon sajátkezűleg töltötte ki, valamint ugyancsak tőle valók a felavató oklevelet bezáró ajánló sorok is. Szemléltetés kedvéért a Melanthon saját keze írását képező szövegrész az alábbi másolatban cursiv betűkkel van kisézve. Magáról a felavatott Crossensky Erasmusról semmi közelebbi adat nincs. Bartholomoides ² nem tesz róla említést a wittembergi tanulók között, így hát nem lehetetlen, hogy valahol itthon végzett s innen ment ki Wittembergbe, hogy ott felavattassa magát. Sommerről, kihez Melanthon ajánló sorait intézi, se Fabó Monumentáiban, se Hornyánszky Beiträge-ben nincs említés. De említi Bartholomoides, ³ kinek tudósítása szerint ő 1541. okt. 17-én iratkozott be a wittembergi egyetem hallgatói közé. Az ajánló levél, melyet Melanthon ezen egykori volt tanítványához intézett, 19 évvel később kelt. Érdekes adalék arra, mily intensiv és maradandó volt a viszony, melyet Melanthon egykori tanítványaival fentartott.

A felszentelési bizonyítvány maga teljesen a Melanthon szellemét tükrözteti vissza. A papi hivatást az Augustana Confessio értelmében veszi: „ministerium docendi Evangelii et administrandi Sacramenta-juxta vocationem“ (v. ö. Aug. Conf. VII. és V. Art.); az Isten jobbjára ülést mint az Ige útbaiga-

¹ Harmath K. csoportosítása szerint. L. „A pozsonyi ág. hitv. evang. főiskola értesítője az 1878/79. tanévról“ 31. l.

² Memoriae Ungarorum stb. Pest, 1817.

³ I. m. 14. l.

zítását értelmezi: „sicut scriptum est, sedet ad dextram patris, dona dans hominibus“ (t. i. a λόγος); az egyháznak katholicitását erősen hangsúlyozza s ennek ismervét a romlatlan Ige hirdetésében állapítja meg: „ecclesia nostra una voce et uno spiritu cum catholica Ecclesia Christi profitetur“ stb. és „ibi est ecclesia Dei, ubi sonat vox Evangelii incorrupta“; s ezen evangéliomi alapon végül a szeretet elvének magaslatáról utal az egységre. Dogmatismus, felekezeti elfogultság teljesen távol áll tőle. Stílus tekintetében is, és pedig úgy a nyelv eleganciáját, mint a tartalom logikai strukturáját s tisztaságát nézve, manapság is utánzásra méltó mestermű.

Hogy mi volt e papavató vizsgálatok tárgya, arra nézve utbaigazítással szolgál a Melanthon által 1554-ben kiadott: „Examen eorum, qui audiuntur ante ritum publicae ordinationis, qua commendatur eis ministerium Evangelii“,¹ melynek főszakaszai: De Deo, De lege; De peccato; De libero arbitrio; De justificatione (ez a legterjedelmesebb: 20 argumentummal a reformációi tan mellett); De bonis operibus; De ecclesia („Eccl. visibilis . . . coetus amplectentium incorruptam Evangelii doctrinam et recte utentium Sacramentis . . .“); De baptismo (itt külön szakaszban „Errores Anabaptistarum“); De poenitentia; De Coena Dni; De invocatione, precatone stb.; De causis Calamitatum ecclesiae; De christiana libertate; De magistratu politico; De conjugio; (egész jogi tanulmány). Ezekre következik „Responsio Ph. Melanthonis de Controversiis Stancari“ és „Definitiones“ ugyancsak Melanthontól. Lényegében tehát ugyanazonos e vizsgálat iránya, tartalma az „Augustana Confessio“ s a „Loci Communes Rerum theol.“ tartalmával és irányával. Melanthon mind haláláig megőrizte s megóvta a felekezetieskedő iránynyal szemben azon igazi bibliai szellemet, melynek kezdettől fogva harczosa volt.

A felavató okiratot aláírt Eber Pál és Major György neveit ismerteknek tételezem fel, a többi három jelentéktelenebb. A keletből (Recordatio nativitatis Dni = gyümölcsoltó boldogasszony napja), mely márczius 25-ére utal, kitűnik, hogy ez okirat bizonynyal a legutolsók egyike, melyek Melanthon kezéből kikerültek, minthogy ő már három hét múlva — ugyanaz év április 19-én elhunyt.

Az e szempontból is oly érdekes okirat maga immár a következő:

¹ Corp. Ref. XXIII. p CXI. Elöttem az eredetinek 1588-ban ugyancsak Wittembergben kiadott hű másolata fekszik. Az egész kis 8° alakú, lapzámozás nélküli, mintegy 20 nyomtatott ívet tevő könyv.

Pastor Ecclesiae Dei in oppido Saxoniae Vuiteberga, & caeteri ministri Euangelij in eadem Ecclesia, salutem dicunt omnibus lectoribus has literas. Non alia vox in coelo & in terra unquam ardentior audita est, quam precatio Filij Dei in agone, in qua petit colligi & servari Ecclesiam, & sic regi, ut unum sit in Deo. Idem inde usque ab initio generis humani, omnibus temporibus, donec uniuersa Ecclesia ex morte resuscitabitur, petit. Propter hanc Filij precatorem, cum colligat Deus Ecclesiam inter nos quoque, gratias agimus & aeterno Patri, & Filio eius, Domino nostro Jesu Christo & Spiritui sancto, & gemitus nostros ad summi Sacerdotis nostri, Domini Jesu Christi precatorem adjungimus, & petimus, ut semper inter nos quoque colligatur aeterna Ecclesia, quod cum fiat voce Euangelij, & non aliter, sicut scriptum est: Euangelium est potentia Dei, ad salutem omni credenti, vult Deus eligi idoneos ad docendum Euangelium. Testamur igitur hunc honestam et eruditum virum *Erasmum Crossensky natum in oppido Sepusy Kesmark*

vocatum esse ad ministerium Euangelij in Arce Kesmark. Cum autem a nobis petatum sit, ut explorata eius eruditione adderemus publicum ritum ordinationis, diligenter eum audiuimus, & comperimus eum recte tenere summam doctrinae Christianae, & pie & constanter amplecti puritatem Euangelij, quam & Ecclesia nostra una voce & uno spiritu cum catholica Ecclesia Christi profitetur, ac a fanaticis opinionibus damnatis iudicio catholicae Ecclesiae Christi abhorrere. Promisit etiam hic *Erasmus Crossensky*

in doctrina constantiam, & in officio fidem & diligentiam. Quare ei juxta doctrinam Apostolicam publico et pio ritu commendatum est ministerium docendi Euangelij, & administrandi Sacramenta juxta vocationem. Cum autem Filius Dei, qui est λόγος aeterni Patris, vere sit efficax voce ministerij, & faciat, ut ministerium sit salutare, sicut scriptum est: Sedet ad dextram Patris, dona dans hominibus, Prophetas, Apostolos, Euangelistas, Pastores & Doctores; Et sicut Dominus inquit: Ego sum vitis, vos palmites. Sine me nihil potestis facere; Oramus eum, ut adsit & huius iam ordinati ministerio, & faciat, ut sit salutare. Ipsum etiam

Erasmum et Ecclesiam suam

Hortamur, ut doctrinae puritatem retineant. Vere enim ibi est Ecclesia Dei, ubi sonat vox Euangelij incorrupta vere ibi dat Deus aeternam iustitiam & vitam, vere exaudit & gubernat innocentes ipsum, mitigat etiam aerumnas huius vitae, & in ira recordatur misericordiae suae. Quare inquit: Si manse-

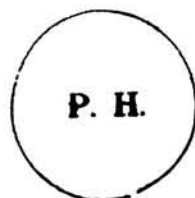
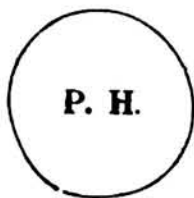
ritis in me, & verba mea in vobis manserint, quidquid volueritis, petetis & fiet nobis. Hortamur etiam eos, ut sint memores praecepti diuini, de coniunctione & concordia cum alijs Ecclesijs recte sentientibus tuenda, sicut scriptum est: ὁ τὸς ἀγάπη ἐστὶ, καὶ ὁ μὲν ὄν ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν τῷ τῷ μὲν, καὶ ὁ τὸς ἐν ἀοτῶ.

Datae Vuitebergae Anno 1560 Die quo celebratur publice Recordatio mirandae Nativitatis domini nostri Jhesu Christi ex virgine, qui est צדקנן יהוה

Pastor Ecclesiae Dei in oppido Saxoniae Vuiteberga, & caeteri ministri Euangelei in Eadem Ecclesia.
Paulus Eberus Kitthingesis.

1. Timoth. 4.

Attende lectioni, adhortationi & doctrinae,
Ne negligas donum, quod in te est, quod datum est tibi per prophetiam cum impositione manuum coetus seniorum.

Philippus Melanthon
Georgius Maior D.
Sebastianus Fröschelbus M.
Johannes Sturzo M.
Petrus Ecclius.

Oramus etiam Reuerendum
virū Johannem Sommer
Pastorem Ecclesiae Dei
in oppido Sepusy Kesmark,
ut hunc Erasmi vicinū
fraterna benivolentia
complectatur, ac pps
consilys gubernet, sicut
scriptū est. Et tu
conuorsus confirma
frates tuos.

Közli

S. L.